

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w R.

przy uczestnictwie A. W.

z udziałem Prokuratora Regionalnego w [...]

o uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 31 stycznia 2017 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania A. W.

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt I ACa [...],

1) oddala skargę kasacyjną;

**2) przyznaje adw. R. J. od Skarbu Państwa -
Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł
(sto dwadzieścia złotych), powiększoną o należny podatek
od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej z urzędu uczestnikowi
postępowania A. W. w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację uczestnika postępowania od postanowienia Sądu pierwszej instancji uznającego uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24, ze zm. - dalej: „ustawa z dnia 22 listopada 2013 r.”) i orzekającego umieszczenie go w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym oraz zawierającego zarządzenia określone w art. 17 powyższej ustawy.

Sądy ustaliły między innymi, że w chwili złożenia przez Dyrektora Zakładu Karnego w R. wniosku na podstawie art. 9 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., uczestnik odbywał w tym Zakładzie karę pozbawienia wolności na oddziale terapeutycznym, a koniec kary przypadał na dzień 11 listopada 2014 r.

Uczestnik odbywał karę na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 12 października 2007 r. sygn. akt II K [...] skazującego go za czyny polegające na uszkodzeniu mienia i groźbach karalnych oraz na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 9 stycznia 2009 r. sygn. akt II K [...] skazującego go za to, że w dniu 23 kwietnia 2008 r. w K., używając przemocy, zmusił małoletniego 12-letniego chłopca do udania się z nim do sąsiedniego budynku, a następnie wykorzystując jego bezradność doprowadził do poddania się innej czynności seksualnej, przy czym czynu tego dopuścił się mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem a także w ciągu pięciu lat po odbyciu kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 4 marca 2004 r., sygn. akt II K [...] za przestępstwo przewidziane w art. 200 § 1 k.k. popełnione w grudniu 2002 r. w P. na szkodę 8-letniego chłopca poprzez doprowadzenie go do obcowania płciowego.

Na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku oraz załączonych do akt, a także dowodu z opinii czterech biegłych sądowych: dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, biegłego psychologa i biegłego lekarza seksuologa Sądy ustaliły, że u uczestnika występuje upośledzenie umysłowe lekkiego stopnia oraz zmiany organiczne układu nerwowego, wykazuje on zaburzenia emocji i zachowania charakterystyczne dla osób z takim upośledzeniem i zmianami. Jest osobą o orientacji biseksualnej z zaburzeniem preferencji seksualnych pod postacią pedofilii homoseksualnej. Ze względu na niedorozwój umysłowy i zmiany organiczne układu nerwowego, ma bardzo niskie możliwości nabycia mechanizmów psychologicznych pozwalających na panowanie nad swoimi zachowaniami seksualnymi. Występuje u niego osobowość nieprawidłowa, dysocjalna, nie ma poczucia winy z powodu dokonanych czynów, w postępowaniu kieruje się doraźnie przeżywanymi emocjami, jego zachowania mają charakter popędowy. Jest osobą z brakami w zakresie uczuciowości wyższej, pozbawioną współodczuwania, nie liczącą się z potrzebami i uczuciami innych osób. Wymaga regularnego wzmacniania pozytywnych zachowań, wskazywania właściwych postaw, kierowania postępowaniem. Nie jest możliwe poddanie uczestnika efektywnemu postępowaniu terapeutycznemu w warunkach ambulatoryjnych, na wolności.

Po opuszczeniu zakładu karnego uczestnik zamieszkał w schronisku B. w K., jest bowiem bezdomny i nie ma osób bliskich, z którymi mógłby mieszkać. W schronisku przebywał jednak bardzo krótko, gdyż nie był w stanie podporządkować się narzuconym normom i zachować samodyscyplinę. Wszystko to wskazuje, zdaniem biegłych, że w razie konieczności troszczenia się o własny byt, przy braku wsparcia, nadzoru i kontroli ze strony otoczenia oraz systematycznego oddziaływania terapeutycznego, istnieje bardzo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez uczestnika czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, podobnego do tych, jakie już popełnił w przeszłości.

Sądy obu instancji w oparciu o powyższe ustalenia stwierdziły, że uczestnik jest osobą, o której mowa w art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. i zachodzi podstawa do zastosowanie wobec niego środka przewidzianego w art. 14 ust. 3

ustawy, a więc umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym, bowiem stopień prawdopodobieństwa popełnienia przez niego czynów, o których mowa w tym przepisie jest bardzo wysoki, a terapia prowadzona ambulatoryjnie nie będzie skuteczna.

Sądy uznały, że w rozpoznawanej sprawie nie ma podstaw do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym o zgodność z Konstytucją RP przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., pomimo wyrażanych w wielu środowiskach zasadniczych wątpliwości w tym zakresie. Sąd Okręgowy stwierdził, że zważywszy na to, iż wszystkie okoliczności sprawy prowadzą do wniosku, że występuje szczególny przypadek uzasadniający izolowanie uczestnika od społeczeństwa, orzeczenie umieszczenia go w Ośrodku nie będzie sprzeczne z gwarancjami ochrony wolności jednostki zapewnionymi w art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP tym bardziej, że zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. celem postępowania terapeutycznego w Ośrodku jest poprawa stanu zdrowia i zachowania osoby tam umieszczonej w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie jej w społeczeństwie, a zgodnie z art. 32 ustawy może ona w każdym czasie złożyć wniosek do sądu o ustalenie potrzeby jej dalszego pobytu w Ośrodku.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do apelacyjnych zarzutów niezgodności z Konstytucją RP przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. wskazał, że dotyczyły one art. 14 ust. 2 ustawy w związku z art. 2 i art. 41 Konstytucji RP oraz art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP i uznał je za nieuzasadnione w rozpoznawanej sprawie, dzieląc stanowisko wyrażone w tym przedmiocie przez Sąd Okręgowy. Stwierdził, że przed Trybunałem Konstytucyjnym zostało wszczęte postępowanie o zbadanie zgodności z Konstytucją RP poszczególnych przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013r, w tym art. 14, uczestnik nie złożył jednak wniosku o zawieszenie w sprawie postępowania do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał tego zagadnienia, nie może więc skutecznie kwestionować podstawy prawnej wydanego orzeczenia.

W skardze kasacyjnej opartej na drugiej podstawie, uczestnik postępowania zarzucił naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu zarzutu apelacyjnego naruszenia art. 5

oraz art. 31 ust. 1 Konstytucji RP przez przyjęcie, że uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie w rozumieniu ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., nie będzie sprzeczne z gwarancjami ochrony wolności jednostki.

Skarżący wniósł także o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym w trybie art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm. - dalej: „u.T.K.”) w kwestii zbadania zgodności art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji RP.

Wnioskodawca oraz Prokurator Apelacyjny w [...] wnieśli o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Biorąc pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.), należy uznać za nieuzasadniony zawarty w skardze kasacyjnej wniosek o zwrócenie się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji RP przepisów art. 14 ust. 2 i ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. Trybunał Konstytucyjny bowiem w wyroku z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie K 6/14 zbadał już tę kwestię i stwierdził zgodność z przepisami Konstytucji wskazanych w sentencji przepisów tej ustawy, w tym zgodność przepisów art. 14 ust. 1-3 ustawy z art. 2, art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już zatem o zgodności z Konstytucją przepisów wskazanych we wniosku skarżącego o wystąpienie z pytaniem prawnym na podstawie art. 193 Konstytucji RP i art. 3 u.T.K., wobec czego obecnie nie istnieje wątpliwość w tym przedmiocie, a tym samym brak podstaw do wystąpienia z pytaniem prawnym sformułowanym przez uczestnika.

Przechodząc do podstaw skargi kasacyjnej należy podkreślić, że opiera się ona na jedynie na podstawie naruszenia przepisów postępowania i formułuje jedyny zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia i w granicach podstaw, co oznacza, że jest nimi związany, a zatem w niniejszej sprawie przedmiotem jego oceny może być tylko zarzut naruszenia art. 378 § 1

k.p.c. uzasadniony w skardze kasacyjnej tym, iż Sąd Apelacyjny nie odniósł się do apelacyjnego zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP w wyniku przyjęcia, że uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., nie będzie sprzeczne z gwarancjami ochrony wolności jednostki.

Oceniając ten zarzut na wstępie należy stwierdzić, że wbrew wymaganiom art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący nie wskazał, czy i jaki wpływ mogłoby mieć to uchybienie - gdyby rzeczywiście wystąpiło - na wynik sprawy, co jest koniecznym warunkiem skuteczności kasacyjnego zarzutu naruszenia przepisów postępowania, których naruszenie może być podstawą skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdy uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Już zatem sam fakt nie wykazania przez skarżącego tej okoliczności czyni zarzut nieskutecznym, tym bardziej w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny w powołanym już wyroku z dnia 23 listopada 2016 r. K 6/14 uznał przepisy art. 1, art. 2 ust. 3, art. 9, art. 11, art. 14 ust. 1-3, art. 14 ust. 2, art. 14 ust. 3, art. 15 ust. 1, art. 19 ust. 3, art. 25 i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. za zgodne ze wskazanymi w wyroku przepisami Konstytucji RP, w tym z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Przedewszystkim jednak jest to zarzut nieuzasadniony, bowiem Sąd Apelacyjny rozpoznał i odniósł się do apelacyjnego zarzutu naruszenia art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji wynika obowiązek sądu drugiej instancji rozpoznania zgłoszonych w apelacji zarzutów i wniosków, co jednak nie jest równoznaczne z koniecznością osobnego omówienia przez sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Wystarczające jest ustosunkowanie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (porównaj między innymi wyroki z dnia 24 lipca 2009 r., I PK 38/09, z dnia 26 kwietnia 2012 r., III CSK 300/11, z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13,

z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13 i z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, nie publ.). Dopuszczalne jest zatem grupowanie zarzutów apelacyjnych według ich przedmiotu i odniesienie się w taki sposób do ich argumentów, żeby możliwe było ustalenie stanowiska Sądu drugiej instancji w tym zakresie.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny, choć w sposób jedynie ogólny, to jednak odniósł się do argumentów skarżącego podniesionych w ramach apelacyjnego zarzutu rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd pierwszej instancji na podstawie przepisów art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. niezgodnych z art. 2 i art. 41 Konstytucji RP oraz w sposób naruszający art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP, gwarantujących ochronę wolności jednostki. Sąd Apelacyjny rozważył te zarzuty grupowo i stwierdził, że pomimo występujących w wielu środowiskach zasadniczych wątpliwości co do zgodności z Konstytucją przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w rozpoznawanej sprawie brak podstaw do uznania, że zastosowanie wobec uczestnika przepisów tej ustawy naruszyło wskazane przepisy Konstytucji RP. Podzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji, stwierdził, że wykazane zostało w sposób oczywisty wystąpienie wszystkich przesłanek zastosowania wobec uczestnika art. 14 ust. 1 w zw. z art. 1 ustawy i uznał, że orzeczenie wobec niego umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym nie narusza przepisów Konstytucji RP przytoczonych w apelacji.

W tym przedmiocie dodatkowo można stwierdzić, że zarzut naruszenia art. 5 Konstytucji sformułowany tak ogólnie, jak uczynił to w apelacji skarżący, nie może być skuteczny, podobnie jak zarzut naruszenia art. 31 ust. 1 Konstytucji. Przewidziana bowiem w art. 5 ogólna gwarancja zapewnienia przez Rzeczpospolitą Polską wolności i praw człowieka i wyrażona w art. 31 ust. 1 zasada ochrony prawnej wolności człowieka, podlegają szczegółowej regulacji i ograniczeniom w innych przepisach Konstytucji, w tym przede wszystkim w art. 31 ust. 3, wskazującym sposób i zakres oraz okoliczności uzasadniające ustawowe ograniczenie tych praw i w art. 41 regulującym zasady pozbawienia i ograniczenia wolności. Do tych przepisów odniósł Trybunał Konstytucyjny ocenę zgodności z Konstytucją zakwestionowanych przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w tym przepisów art. 14 i art. 15 w zw. z art. 1 ustawy, stanowiących podstawę

umieszczenia osób nią objętych w zamkniętym Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym. Uznając, że przepisy art. 14 i art. 15 w zw. z art. 1 ustawy nie naruszają art. 31 ust. 3 ani art. 41 ust. 1 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny wskazał na cel ustawy, którym jest zapewnienie ochrony życia i zdrowia oraz wolności obywateli mogących stać się ofiarami osób uznanych za stwarzające szczególne zagrożenie dla społeczeństwa, wobec których, ze względu na zmiany ustawodawcze, nie mogła być orzeczona kara dożywotniego pozbawienia wolności ani żaden inny środek izolacyjny. Wskazując, że ocenie muszą podlegać dwie konkurencyjne wartości konstytucyjne: wolność osobista każdego człowieka oraz z drugiej strony ochrona życia i zdrowia każdego człowieka, Trybunał uznał, że przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. nie zachwiały równowagi między tymi dwoma wartościami. Stwierdził, że przewidziana w ustawie izolacja postpenalna nie jest środkiem karnym ani ponownym skazaniem za przestępstwo popełnione w przeszłości, natomiast wskazuje na podobieństwo do przewidzianego w art. 23 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 546, ze zm.) umieszczenia osoby chorej psychicznie, bez jej zgody, w szpitalu psychiatrycznym. Głównym celem umieszczenia osoby objętej ustawą z dnia 22 listopada 2013 r. w Krajowym Ośrodku jest ochrona społeczeństwa przed osobą stanowiącą zagrożenie, czemu służyć ma również zindywidualizowana terapia, jakiej ma być tam poddana i która ma ją przygotować do funkcjonowania w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia dla innych. Choć niewątpliwie omawiana ustawa istotnie ingeruje w chronioną konstytucyjnie sferę wolności człowieka i może stanowić podstawę prawną do ograniczenia jego wolności osobistej i prywatności oraz wolności komunikowania się, to jednak ingerencja w sposób określony w ustawie jest, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, niezbędna, proporcjonalna i adekwatna do celu ustawy, chronionego nią dobra oraz wagi ograniczenia lub pozbawienia wolności osobistej osób objętych ustawą.

Z tych wszystkich względów apelacyjny zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 5 i art. 31 ust. 1 Konstytucji RP nie mógł być uzasadniony ani skuteczny, a zatem nawet gdyby Sąd Apelacyjny nie odniósł się do niego w sposób wystarczająco szczegółowy i tym samym naruszył art. 378 § 1 k.p.c.,

jak zarzucił w skardze kasacyjnej uczestnik, nie mogłoby to mieć wpływu na wynik sprawy.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym (§ 19 i 20 w zw. z § 13 ust. 4 pkt 2 i § 11 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 461, ze zm.).

jw

l.n